

Фірмова організація співпраці наукового потенціалу ВЗО з промисловими підприємствами у складі ПФГ вимагає створити систему гарантій якості виконуваних робіт. Наукова фірма, за умови авторського контролю при впровадженні або участі в ньому, повинна гарантувати певний результат своєї роботи. Крім того, доцільним видається встановлення таких методів розрахунку з науковою фірмою чи ВЗО, які б враховували величину фактично одержаного економічного ефекту від впровадження наукових розробок.

Слід зазначити, що під час співпраці з підприємствами-учасниками ПФГ для закладів освіти особливе місце в їх науково-виробничій діяльності має займати виробництво дрібносерійної та малотоннажної наукоємної продукції, виготовлення унікальних та дослідних зразків, експериментального обладнання. Це, по-перше, найбільшою мірою враховує специфіку наукового та виробничого потенціалу закладів освіти, а з іншого – сприятиме зменшенню витрат учасників ФПГ при виготовленні одиничних та нестандартних видів продукції через ліквідацію неспецифічного для даної ПФГ виробництва на користь основних видів продукції. Заклади освіти є чи не найбільш пристосованими до дрібносерійного виробництва, що зумовлюється наявністю значного наукового добутку з комплексних пріоритетних технологій, можливістю кадрового супроводження розробок, високою мобільністю порівняно з галуззю науки, здатністю ефективно використовувати обмежені ресурси.

Важлива роль співпраці з промисловими підприємствами, що входять до складу ПФГ, полягає і в тому, що наукове обладнання може бути придбане не лише після закінчення наукової роботи чи прикладного проекту, але й у процесі виконання самих наукових досліджень за допомогою ПФГ і залишитися у постійному користуванні в закладах освіти.

Ще один тип інтеграції освіти з виробництвом може бути представлений професійно-виробничим об'єднанням. Об'єднання може створюватись навколо великої ПФГ, що має, як правило, вузьку спеціалізацію, і включати, крім базового підприємства, вищий заклад освіти, інститути, технікуми, профтехучилища. Метою створення такого потужного комплексу має стати управління процесом підготовки кадрів з урахуванням перспектив розвитку базового підприємства та ПФГ загалом.

Потенційні можливості комплексу є значними, оскільки в ньому погоджуються інтереси науки, виробництва та освіти.

УДК 338.94

ЗАСТОСУВАННЯ ДЕПОЗИТАРНИХ РОЗПИСОК У СИСТЕМІ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ

© **Тарновецька О.С., 2000**
ДУ «Львівська політехніка»

Стаття містить роз'яснення щодо ефективного використання депозитарних розписок в системі іноземного інвестування; наведена схема виходу

- розвиток на базі інвестицій;
- розвиток на базі інноваційної діяльності.

Кожна країна використовує одночасно всі ці джерела розвитку, але пріоритет повинен бути наданий саме розвитку на базі активізації інноваційної діяльності в базових наукоємних галузях економіки.

Серед складових комплексного забезпечення інноваційних процесів головною є фінансове забезпечення. Система фінансування інновацій повинна бути гнучкою та адаптивною до змін як в напрямку технологій, так і в напрямку правил гри в економічному просторі.

Гнучким джерелом збільшення обсягів фінансування інноваційних процесів в сучасній складній економічній ситуації в Україні є банківські депозитні операції з коштами суб'єкта інноваційної діяльності.

Суб'єктами депозитних операцій є комерційні банки, які є позичальниками, і кредитори – власники коштів. Об'єкт депозитних операцій – кошти, що передані комерційному банку на умовах, визначених двосторонньою угодою.

Як правило, банк для проведення депозитних операцій вибирають з урахуванням його рейтингу.

Для цілей фінансування інноваційних процесів найзручнішими є депозити на визначений строк. Депозити на визначений строк – це кошти, що зберігаються на окремих депозитних рахунках у банку протягом встановленого строку, який визначається при їх відкритті укладанням відповідної двосторонньої угоди.

Сума, строки та умови приймання депозитів на визначений строк як в національній, так і в іноземній валюті зумовлюються банком-позичальником відповідно до його фінансових можливостей за погодженням з вкладником. Форма зарахування коштів в українських комерційних банках на депозитний рахунок для юридичних осіб тільки безготівкова. Форма повернення депозиту і процентів для юридичних осіб – перерахування на поточні рахунки власника.

Підставою для визначення обсягів фінансування інноваційних проектів є кошториси, які визначають загальну потребу, а також розподіл коштів для кожного з етапів проекту. При цьому задача фінансування має як статичний, так і динамічний характер. Необхідно уявляти як загальні обсяги фінансування, так і терміни конкретних платежів по даному проекту.

Якщо при формуванні фінансового плану (кошторису) інноваційного проекту фахово застосувати використання банківських депозитних операцій для збільшення загального обсягу фінансування під час реалізації проекту, то з'являється реальна можливість зменшення стартових інвестицій в проект. Для керівника або фінансового менеджера інноваційного проекту важливо уявляти методи виплати процентів по банківських депозитах, які застосовуються в практичній роботі комерційних банків.

Існує два методи:

- за період;
- на період (авансом).

При виплаті процентів за період проценти можуть виплачуватись періодично, або в кінці строку, що визначений депозитною угодою. Проценти також можуть сплачуватись

у разі капіталізації на суму депозиту з урахуванням процентів, які отримані за минулі періоди. У будь-якому випадку номінальна сума депозиту і сума, що перераховується на депозитний рахунок, збігаються.

Капіталізація процентів – процес нарощування депозиту за рахунок процентів за депозитом. Наступне нарахування здійснюється на суму депозиту з врахуванням процентів. У разі капіталізації сума депозиту і нарахованих за ним процентів повертаються депоненту при погашенні депозиту.

У разі сплати процентів на період (авансом) проценти виплачуються в момент внесення коштів на депозит, тобто авансом. Тому номінал депозиту буде більше ніж отримана від депонента сума. Отже, сума, яка перераховується з рахунку вкладника на депозитний рахунок банку, дорівнює сумі номіналу депозиту за мінусом процентів, сплачених на період.

Для розрахунку нарахованих процентів комерційні банки можуть використовувати номінальну або фактичну процентну ставку. Якщо використовують номінальну процентну ставку, нарощену суму депозиту розраховують за допомогою простого процента. Використовувати фактичну процентну ставку можна за такою методикою розрахунку.

Фактична ставка є ставкою, при якій величина майбутніх сплачених сум дорівнює номінальній сумі депозиту за формулою:

$$P = \sum \frac{I_n}{(1+i)^n}, \quad (1)$$

де P – сума номіналу депозиту, грн; I_n – сума майбутнього платежу наприкінці періоду n , грн; i – річна процентна ставка (в сотих частках); n – період, за який здійснюється платіж, у річному обчисленні, дні.

Якщо депозитна операція відображається лише двома потоками – залучення депозиту і сплата номіналу депозиту та процентів, фактичну річну процентну ставку розраховують за формулою:

$$i = n \sqrt{\frac{S}{P}} - 1, \quad (2)$$

де S – нарощена сума депозиту наприкінці періоду n , тобто номінал депозиту плюс проценти, грн; P – сума номіналу депозиту, грн; n – строк депозиту у річному обчисленні, дні.

Отже, суму нарахованих процентів за депозитом при використанні фактичної річної процентної ставки розраховують за формулою:

$$I = S \cdot (n \sqrt{1+i} - 1), \quad (3)$$

де I – сума процентів за поточний період, грн; S – нарощена сума депозиту наприкінці попереднього періоду, тобто номінал депозиту плюс проценти, грн; i – річна фактична процентна ставка; n – кількість періодів по депозиту, за якими нараховуються проценти.

Процентна ставка і строк депозиту повинні бути приведені до однієї бази (рік, квартал, місяць і т.п.). Розмір процентної ставки повинен враховувати також і рівень інфляції.

Приклад № 1. Банк залучає депозит від юридичної особи у розмірі 10000 гривень на 1 рік за номінальною ставкою 40 % річних з виплатою процентів при внесенні коштів

на депозит. Кількість днів згідно з угодою розраховується за методом 30/360*.

Розраховуємо суму процентів, що сплачуються за депозитом:

Сума депозиту	Процентна ставка	Кількість днів	Проценти
10000	40%	360/360	4000

Сума коштів, що перераховується з поточного рахунку клієнта:

$$10000 - 4000 = 6000 \text{ грн.}$$

Приклад № 2. Банк залучає депозит у розмірі 10000 гривень на 6 місяців за річною ставкою 40 % з виплатою процентів при *погашенні*. Кількість днів згідно з угодою розраховується за методом 30/360.

Розраховуємо суму процентів за 6 місяців:

Сума депозиту	Процентна ставка	Кількість днів	Проценти
10000	40%	180/360	2000

Сума депозиту при погашенні, разом із процентами за ним, становить:

$$10000 + 2000 = 12000 \text{ грн.}$$

Банк залучає депозити за фіксованою або плаваючою процентною ставкою. Залучаючи депозити за плаваючою процентною ставкою, банк згідно з умовами угоди може застосувати середньозважену процентну ставку за депозитом, враховуючи процентні ставки, що діяли протягом періоду, за який здійснюється нарахування. Проценти за цими депозитами нараховують за середньозваженою процентною ставкою. Або, згідно з угодою, банк може застосувати процентну ставку, що діяла на дату нарахування.

Всі попередні розрахунки по депозитних операціях легко можуть бути автоматизовані із застосуванням електронних таблиць (Excel).

Фахове застосування банківських депозитних операцій як в національній, так і в іноземній валюті, для додаткового фінансування інноваційних процесів повинно стати і стає ефективним інструментом інноваційного менеджменту на підприємствах різних організаційних форм. Одним з таких прикладів ефективного застосування згаданої технології в регіоні є інноваційна діяльність спільного українсько-німецького підприємства «Вебасто-Електрон», іноземний партнер якого «Вебасто Термосистема ГМБХ» визначений переможцем програми Львівської торгово-промислової палати «Інвестор року – 98».

1. Фатхутдинов Р.А. *Инновационный менеджмент*. М., 1998. 2. *Инновационный менеджмент (справочное пособие)* / Под ред. П.Н. Завлича, А.К. Казанцева Л.Э. Миндели. С.-Пб., 1997. 3. Балабанов И.Т. *Основы финансового менеджмента*. М., 1995.

* Приклади застосування різних методів визначення кількості днів для розрахунку процентів (в т.ч. методу 30/360) наведено у «Правилах бухгалтерського обліку процентних та комісійних доходів і витрат», затверджених постановою Правління Національного банку України від 25 вересня 1997 р. № 316.